

Պէ Ե պարտ ժողովրդականաց ի սեղանն հա-
ղորդել, և ոչ արանց ի բէմ ելանել:
Պէ երկմտին և խորշին յերեցուն՝ որ ամուս-
դ յխդ նացեալ իցէ, որպէս թէ՛ ոչ իցէ արժան ի նոցանէ
օրէնս առնուլ, նգովեալ եղիցի:

Նթանասի Հարց.— Կին՝ թէ ինիցի ընդ առն իւրում ի
և չիւր գիւերին և ինիցին ժողովք յաւուրն, թէ ա՛րժան է
նոցա հաղորդել՝ թէ ոչ:

Պատաս.— Ոչ է պարտ առ ժամայն առաքելոյ
գոչելովն մի գրկէք զմիմեանս, բայց եթէ ինչ ի միա-
բանութենէ, առ ժամանակ ասելով՝ ի սովորութե-
նէն ասէ. զի աղօթիցն պարագայսցին. դարձեալ ի
նոյն դարձցին. զի մի՛ փորձեսցէ զնոսա սատանայ՝
վասն անխառնութեան. նոցա:

Հարց.— Թէ ոք յանցաւոր է ի բազում մեղս,
և քահանայք աղաչեն. զի դարձցի յապաշխարու-
թիւն, և նա ստունգանէ և արհամարհէ զնոսա, թէ
յանկարծակի անկանի յախտ մահուն և խնդրէ օ-
րէնս ի ժամ մահուն, պարտ է տալ թէ ոչ:

Պատաս.— Տալ արժան է:
Հարց.— Թէ յամբարշտութեան և յաղտեղու-
թեան կեցեալ է ոք ի մանկութենէ իւրմէ, և ի
հիւանդութիւն անկանի և կոչէ զքահանայս և ասէ,
տուր ինձ կնիք և վկայութիւն դնէ առաջի Աստու-
ծոյ. և ասէ՝ եթէ ապրեցայց աստի յառաջ սրբու-
թեամբ կեցից, և քահանայքն ըստ վկայութեան նո-
րա՝ տան նմա կնիք, և նա յորժամ յառնէ ի հիւան-
դութենէն՝ դարձեալ ի նոյն աղտեղութիւն տայ
զանձն իւր, և յորժամ հասանէ ի վերայ նորա արտ
մահու, և դարձեալ խնդրէ օրէնս, պարտ է տալ
թէ ոչ:

Պատաս.— Պարտ է տալ:
Եթէ ոք անարժանութեամբ յօրէնս մատչի,
հանդիպի նոցա յայսահարութիւն, գոգութիւն, պի-
տակութիւն, մուրացութիւն, աղքատութիւն, պա-
տահարք ամենայն չարեաց՝ հանդիպին իւրեանց, և
որդւոց իւրեանց, և որպէս հուր կիզու զամենայն
ինչս նոցա:

Նյլ կամ կին, որ սրբութեամբ են՝ արժան է
ի սուրբ խորհուրդն մերձեալ, ապա եթէ անապաշ-
խար են և անսուրբ, մի իշխեսցեն, և եթէ յանդգ-
նի ոք, ընդ խաչահանունսն Քրիստոսի, և ընդ ա-
նամթին յուղայի եղիցի:

Հիւն տեռատես կամ ծննդական մի իշխեսցէ
մերձեալ ի սուրբ խորհուրդ և յեկեղեցի, մինչև
սրբեսցի, եթէ ոք յանդգնի, նգովեալ եղիցի:

ճի չդե կին յղի ի սուրբ անկողնոյ՝ մտցէ ի սուրբ եկեղեցի, և համարձակ ի սուրբ խորհուրդն մերձեցի անխտիր:

ճկը պխդ Եւ ի դրաց օրէնս մի տացի աշխարհականաց, բայց եթէ յետին թռչակ, և տղայոց՝ որ հիւանդ են, եթէ ոք յանդգնի, եղիցի ընդ խաչահանունսն:

Ներսիս Մծի Եւ մեծի շարաթու հրազայուցին՝ թէ մշակք, 1 ուէ թէ տղայք, թէ ծերք, ի տունջեան՝ օրինաց մի հաղորդեսցին, ապա եթէ իցէ ոք՝ որ հաղորդեսցի վասն տկարութեան մարմնոյն, թան, և գինի մի իշխեսցեն ճաշակել՝ ցժամն կատարելոյ սրբոյ պատարագին:

Ներսիս Բ. Վասն այնոցիկ՝ որք չեն արժանի հաղորդութեան, յետին ժամանակն առցեն հիւանդք, և եթէ ողջսցին, զկարգ կատարեսցեն ըստ մեղանացն, ըստ հրամանի կանոնաց:

Եպիփանի Բ. Կանոնական խրատ առ սրբազնագործ պաշտօնեայս.

Ի վերայ բազում նշանացն և մարգարէութեան ցըն, և այս շնորհեալ երանելոյն Նալիփանու:— Զի յորժամ պատարագ կամէր մատուցանել, յառաջին աղօթսըն իւր, զոր վասն արժանաւոր լինելոյ զանձն իւր աղայէր, վասն իջից սուրբ Հոգւոյն ի սուրբ խորհուրդն, որ ի վերայ սրբոյ սեղանոյն, և տեսանէր յայտնապէս՝ զհոգին սուրբ իջեալ ի սեղանն սուրբ, և յամենայն կեանս իւր՝ ոչ երբէք կատարէր զխորհուրդ պատարագին, եթէ ոչ իջեալ և հանգուցեալ տեսանէր զշնորհս Հոգւոյն սրբոյ ի օլատարագն:— Եւ եղև օր մի ի կալ նորա՝ առաջի սրբոյ սեղանոյն, և ասել զբանս աղօթից ըստ սովորութեան իւրոյ առ Աստուած. զի իջցէ հոգին և կատարեսցէ զխորհուրդ սրբոյ պատարագին, և յայնժամ երևումն տեսլեան սուրբ Հոգւոյն՝ ոչ եղև ըստ սովորութեանն, որպէս յերեկն և յեւանդն, և զարհուրեալ դողութեամբ ուժգին, արտասուօք և հառաչանօք երիցս անգամ կրկնեաց զբանս աղաչանաց, և եղև երեւումն շնորհաց Հոգւոյն սրբոյ. իսկ երանելին կայր զարհուրեալ՝ և ողբալով աղայէր՝ յայտնել զպատճառսն չլինել ընդունելի աղօթից նորա՝ վասն իջից Հոգւոյն սրբոյ, և հայեցեալ նորա ի ձախակողմն կոյս ի սարկաւազն, որ գըշոց պատարագին ունէր, և տեսանէր զճակատ նորա լի չարաչար բորոտութեամբ՝ որ յառաջագոյն սուրբ էր ի բորոտութենէ. իսկ երանելին Նալիփան, ձգեաց զձեռն իւր և փու-

թալէս ի բաց առ զքչոցն ի նմանէ, և ասէ ցնա հեղութեամբ, երթ որդեակ, զնայ ի տուն քո և մի ճաշակեր այսօր յաստուածային խորհրդոյն. և սարկաւազն ել արտաքս և զնաց ի տուն իւր, և հրամայեաց երանելին՝ զքչոցն այլում սարկաւազի սպասաւորել սրբոյ խորհրդոյն, և ապա սկիզբն արարիտլ նորա՝ Աստուածային բանից պատարագին ուժգին արտասուօք, և նոյն ժամայն ետես զՀոգին սուրբ ի վերայ Աստուածային խորհրդոյն ի սեղանն սրբութեան, անարատ գառինն՝ փառակցին իւրոյ։ —Աւ զկնի օրձակելոյ խորհրդոյն, կոչեաց առ ինքն զսարկաւազն և ասէ՝ կամիմ ուսանիլ զպատաճառս իրացն, որ եղև ի քեզ՝ որդեակ, նա պատասխանի արարիալ ասէ ցերանելին, ի գիշերիս յայսմիկ մերձեցայ ի կին իմ, և յանդգնեալ ի սպասաւորութիւն սուրբ խորհրդոյս, զայս կրեցի։ — Յայնժամ հրամայեաց կոչել զամենայն երիցունս, և զսարկաւազունս. և ասէ ցնոսա. որդեակք իմ՝ որք արժանիդ եղէք սպասաւորութեան սուրբ խորհրդեանն, ի բաց արարէք զմարմնասիրութիւն անձանց ձերոց. զի մի յանցանիցէք զնոքօք, և արհամարհեցէք զհրաման մեծին քարոզի, որ աղաղակէ և ասէ, որ ունիցին կանայս, որպէս թէ՛ չունիցին, այնպէս կայցին, ցմեծ մարգարէն Մովսէս ասէր Աստուած, թէ ի սպասաւորութիւն կոչեցար, լոյծ ի բաց ընկեալ զհողաթափս յոտից քօցդ որ է մեռելութեան գործք. զի սպասաւորութիւնդ՝ յոր կոչեցար՝ սուրբ է։ —Աւ յայնմհետէ ոչ մարմնաւոր հեշտութեանց պարապեաց մարգարէն, այլ բանին սպասաւորութեան, ի հնումն՝ որք կամէին ի սպասաւորութիւն խորանին մերձենալ, զերիս աւուրս ի կանանց զգուշանային. որչափ պարտ է ի նորումս. սոյնպէս և յորժամ կամիմք հաղորդիլ մեղսաքաւիլ խորհրդոյն, թէպէտ և կարևոր է՝ կերակուրն քան զանկողնոցն ցանկութիւն, սակայն զգիշերն ընդ մէջ անցուցանեմք, այլ և ի սուրբ կերակուրս և յրմպելիս՝ որք յանդգնաբար մերձենան, մինչև առաւակ արբենալ ի մեղս ևս համարիմք նոցա, ոչ եթէ զգինին, այլ զանառակ և զյանդուզն ցանկութիւն նոցա. զի վասն հացին առաջաւորութեան՝ ասէր քահանայն ցԴաւիթ, թէ զգուշացեալսն մանկունքդ քո ի կանանց՝ կերիցեն, ասէ Դաւիթ՝ սուրբ են յերեկէ և յեռանդէ, յորմէ հետէ ելաք ի ճանապարհ. և ապա հրամայեաց. ահա որ ինչ բնութեամբ բարի է, յանդգնութիւն պիղծ առնէ, և ոչ եթէ զբնութիւնն, այլ զյանդուզն և զանժաման ասեմ։ —

Արդ՝ որք արժանաւորեցա՞ք Աստուածային խորհրդոյն՝ մեծաւ երկիւղիւ զգուշացարուք, բազում երկիւղիւ դանձինս ձեր արժանացուցանել՝ կալ տուա՞ցի սեղանոյն, և հաղորդել մարմնոյ և արեան Տեառն:

Սահակ Կեր-
Ըստ
զ ունիդ
Հարց.— Եթէ արժան է բոլորտի և ուրկի ի սուրբ խորհրդոյն ճաշակել, եթէ վասն ախտին ոչ մերձենալ, թէ և սուրբ իցէ:

Պատաս.— Թէ սուրբ է՝ պարտ է համարձակ մերձենալ, զի գարշելի հաղորդութեան ոչ ախտաւոր մարմինն է, այլ պղծեալ մեղօք հոգին և մարմին:

Թ ունէ
Հարց.— Զհացն մատուցեալ՝ սրբեալ և եղեալ մարմին Աստուծոյ, արժան է՝ պահել պգուշութեամբ տարւոյ ի տարի ի պահարանս, զոր և առնեն իսկ. կամ թէ ևս առաւել ժամանակս, թէ ոչ:

Պատաս.— Զէ պարտ, բայց ի կիւրակէէ ի կիւրակէ, կամ ի խորհրդոյ ի խորհուրդ, այլ աւելի ոչ:

Ժ ունի
Հարց.— Քահանայ՝ յորժամ արտաքոյ եկեղեցւոյ հարկաւորի զխորհուրդն տալ, կամ արգելականաց, կամ հիւանդաց, արժան է զճաշակմանն, կամ յետոյ զգոհութեան աղօթան մատուցանել թէ ոչ:

Պատաս.— Ասել պարտ է զճաշակմանն:

Ժա ունի
Հարց.— Քահանայ՝ որ սինական է կամ խրցարգել, զսուրբ խորհուրդն խնդրէ առ ի հաղորդել, արժան է՝ իւրովք կատարել զհաղորդութեան և զգոհանալոյն աղօթս յարգելանի անդ կամ ի սին, եթէ նորին իսկ մատուցողին՝ այսոքիկ պատշաճին զճաշակմանն:

Պատաս.— Պարտ է ասել՝ և զգոհութիւն տաացեալ է:

Սիրոյ Կթ-
Դեհ-
Ժբ ունի
Քահանայք մի իշխեսցեն զնշխար կենաց հացին՝ մանկանց կամ զինուորաց տալ առնել, այլ ինքեանք արասցեն, և ի սրբութեան բաժակն բաւական արկցեն զբաժակին, և մի խառնեսցեն այլ զինի յետոյ:

Ներսէս Զոր-
հաւ-
Ժթ ոյձ
Եթէ մուկն տանի ի խորհրդանոցէն, ուր ոչ էր սերտ և ամուր եղեալ, այլ անզգոյշ, գ. ամ ապաշխարեսցէ, և զգուշացի, զի այլ մի լիցի, ապա թէ՛ այլ հանդիպի, լուծցի, և վարդապետն յառաջին ի ջերմ ապաշխարութիւն հայելով, յետ միոյ ամին՝ հրաման տացէ ժամ առնել, այլ զապաշխարութիւն երից ամացն ի զլուխ տարցի:

Իա ոյձ
Թէ հիւանդն յետ հաղորդելոյն դարձուցանէ, պարտ է մաքրել և արտաքոյ ի հիմն եկեղեցւոյն

թաղել, և թէ հիւանդն ողջանայ, խ. օր ապաշխարեացէ:

Լ ռյղա Եթէ ի խորհրդոյն կաթէ ի հանդերձս սեղանոյն, մաքրել պարտ է, և ոչ կտրել. զի մի է համարեալ անօթքն և ծածկոյթք. իսկ եթէ յիւր հանդերձն, կտրել պարտ է, և ի ծերպս եկեղեցւոյն պահել. և թէ միւռօն կաթէ յիւր հանդերձն՝ նոյնպէս արասցէ:

ԼԳ ռյղե. Ասեն թէ քահանայ՝ որ հիւանդին հաղորդ տայ, չէ պարտ ի նմինաւոր ժամ առնել, բայց ոչ է պարտ խաւանել, եթէ պատրաստեալ էր ժամու, զի այն չէր մատուցումն, այլ զմատուցեալն Յտ հիւանդին. և գրոց ընթերցմունքն և աղօթից վասն արժանաւորութեան հիւանդին, և գոհութեան և ճաշակման վասն անմատոյց բաժակին:

Ի ռյձա Եթէ մինչ ի սեղանն հանէ զխորհուրդն՝ և ճաշաղէ, ժամ մի արասցէ, այլ Գ, օր կարգ ածցէ, և ապա դարձեալ զգուշութեամբ մերձացի, ապա թէ մեծ հարկ կայ ժամու, և տօն է, և ժողովք որ հաղորդին՝ մատուցէ. բայց յետոյ՝ Ժ. օր կարգ ածցէ, իսկ պատարագին առաջին աղօթքն ասացեալ լինի զՏէր Աստուածն, և յայնժամ լինի, մի մատուցէ՝ այլ լոկ ճաշակեացէ, և իե, օր կարգ ածցէ, Ժ. ար. տաքոյ և զայն ի ներքս. ապա թէ ի տգիտութենէ կամ յաներկիւղութենէ յանդգնի և մատուցէ, ամ մի ապաշխարեացէ պահօք և աղօթիւք. իսկ եթէ անտի և յառաջ լինի, յայլ աղօթանին պատարագն մատուցեալ է, և վասն այնր կարգ ապաշխարութեան այն է՝ որ վերագոյնդ գրեցաւ, թէ ի վերայ սեղանոյն իցէ, թէ յատակս բեմին և այլն:

ԼԿ ռյղե Պարտ է զհաղորդն փոխել յամենայն կիւրակէ, և զպահեալն ճաշակել՝ յետ կատարման խորհրդոյն, և մի դիցէ ի սեղանն կամ ի սկիհն յառաջագոյն, մինչ և աւարտէ զխորհուրդն. ապա թէ մոռացաւ, և յանմատոյց բաժակ մերձեցաւ, մի ճաշակեացէ, այլ պահեացէ:

ԼԸ ռյղթ Եթէ վախճան հասցէ ի տեղւոյ, ուր ոչ իցէ հայերեց մի առցէ հաղորդ ի հոռոմէ, կամ յասորւոյ, կամ ի վրաց, կամ յայլ հերձուածողաց, չունի վրտանդ՝ թէ անհաղորդ մեռանի:

Ժա ռծԺԲ Որ հիւանդի հաղորդ տայ, պարտ է կարգալ նախ զկարգն, և ապա զճաշակմանն աղօթան ասել և տալ. իսկ եթէ ի մահ մերձեալ է, պարտ է միայն զճաշակմանն ասել և տալ փութով, և ապա կարգալ, և զկնի՝ զգոհութեանն ասել:

ժը ունժթ

Եթէ որ դի ունի, և սուրբ է կեցեալ ի կարգի և չէ սրբեալ յայտոյն, չէ արժան հաղորդ տալ՝ բայց մերձ ի վախճանն առցէ, և թէ անկնիք է դիւահարն, ի վախճանին առուր կնքել արժան է:

ժթ ունի

Եթէ որ ի վախճանի առուր ոչ խոստովանի, և ոչ որ վկայ լինի կենաց նորա և հաւատոց, ոչ է պարտ հաղորդ տալ նմա, կամ ժամ առնել, այլ միայն ողորմութեամբ աղքատաց, և ամբօք և հոգեհանգստիւ յիշատակեցի:

Բ Ժողովոյն

Սոյ

ժգ ժգ

Ձհաղորդն առանց բուրվառի և մոմեղենի մի տարցեն առ հիւանդն, այլ մեծաւ երկիւղիւ: Իսկ ժողովորդք չեն յիւրեանց հրաման, ում կամին՝ ծուխ լինել, այլ որպէս եպիսկոպոսն հրամայեցէ:

Անանիայի Հայոց վարդապետի ընդդէմ յունաց, որ վասն յաճախ հաղորդելոյ:

ա ոչժթ

Սրդ՝ եթէ գմահն՝ մարդոյ համարիք, և մարմինն՝ որ չարչարեցաւ և մեռաւ, մարդոյ մարմինն է՝ ապա յիրաւի անխտիր բաշխէք յանցաւորաց. զի թէ աստուծոյ է մարմինն, զոր բաշխէք, ապա ամենեքեան աստուածասպան էք և պարտական արեանն տեառըն ըստ առաքելոյ սահմանին, թէ՝ որ ուտէ անարժանութեամբ պարտական եղջի մարմնոյ և արեանն տեառն, զի որ ուտէ և ըմպէ անխտիր անարժան գործովք, դատաստան անձին իւրում ուտէ և ըմպէ. ապա ուրեմն վճիռ դատաստանի մահու հասանի ի վերայ ձեր. զի դուք ինքնին վկայէք, որ ի մեղս անխտիր էք, և ի հաղորդելն անգեղջ. զի և հարկ ի վերայ դնէք, թէ որ յաւազ հինգչարթւոյն ոչ հաղորդի ի բաց հանէք ի հաւատոց ձերոց, և գիտէք ճշմարտութեամբ. զի ոչ ամենեքեան սուրբ և արժանաւորք են. և ոչ գիտեմ, ուստի ուսալք զանխտիր հաղորդելն. զի առաքեալք և սուրբ վարդապետք՝ յոյժ զգուշացուցանեն մաքրութեամբ հաղորդել. այլ և Յովհան Ոսկեբերան ի բազում տեղիս զգուշացուցանէ ահիւ և սրբութեամբ հաղորդել, առաւել յառաքելոյ մեկնութեանն ի կորնթացոց թղթին, յայն բանին, թէ՝ որ ուտէ և ըմպէ զբաժակ տեառն անարժանութեամբ՝ պարտական եղիցի մարմնոյ և արեանն տեառն. ընդէր ասէ, զգործինակ յայնժամ խոցեցին, ոչ զի կերիցեն, այլ զի հեղցեն անարգաբան, նայնպէս և որք աստ անարժանութեամբ մերձենան, ոչինչ չահին, այլ դատապարտին, և ոչ զի շնորհօք տուաւ մեզ, անարգանօք և թշնամանօք ուտիցեմք

անսրբաբար, և ի ամին բանի՝ որ ասէ՝ տէր Եփրեմ, զի որպէս որ ոչ հաղորդի և կցորդի ընդ խորհուրդս ընդ այս, չիք նորա կեանք, և որ ուտէ և ըմպէ յանարժանս՝ դատապարտեալ և պարտական է արեանն Տեառն։— Եւ ձգի այս ի վերայ ամենայն տարւոյ և ի վերայ ամենայն ազգաց, փորձեցէ մարդ զանձն իւր ինքն առանձինն, եթէ վկայէ խիղճ մըտաց իւրոց, թէ սուրբ իցէ և մաքուր յամենայն մեղաց՝ առցէ, ապա թէ ոչ՝ մի հպեսցի ի դատապարտութիւն իսկ մեք ասէ հիւանդոտք մարմնոյ ցանկութեամբ և բարկութեամբ, զորս պարտ է ասէ զբոլորն ի բաց մաքրել, և ապա հաղորդիլ ի սուրբ խորհրդոյն, մի պղերգութեամբ այլ երկիւղածութեամբ, զինչ ունիս, որ այդչափ բարեաց պատճառ է, և զկեանս բաշխէ մեզ ամենայն, նա դատող լիցի, այն ասէ, ոչ վասն իւրոյ բնութեանն, այլ յաղագս՝ անարժանիցն հաղորդելոյ, որպէս գալուստն Քրիստոսի՝ անհաւատիցն ի դատապարտութիւն. նոյնպէս սեղանն այն անարժանիցն մահու է ի դատապարտութիւն. և ընդէր դատաստանն իւր ուտէ, զի ոչ հարձափորձեալքննէ, թէ որպէս պարտ է զմեծութիւն պարգևացն ընդունել, զոր պարտ է յոյժ մաքրութեամբ ընդունել. իբրև զմարմինն, զի և ի նոցանէ բազումք մատեան անարժան և տարաժամ սատակեցան։— Եւ դարձեալ յեբրայեցւոց թղթին ասէ, յայն բանին մեկնութեան, որ ասէ՝ որչափ ևս առաւել պատժոց արժանի են, որ զորդին Աստուծոյ առ ոտն հարկանեն, և զարիւն նորոյ ուխտին խառնակ համարեցան, և զիսորդ հարկանիցէ ոք առ ոտն զորդին Աստուծոյ, յորժամ խորհրդոյն ահագին և հաղորդոյն յետոյ՝ ի մեղս անկանիցին. ոչ ապաքէն առ ոտն եհար զնա և արհամարհեաց. որպէս՝ զոր ինչ առ ոտն կոխիցեմք, չհամարիցիմք ինչ. նոյնպէս որ մեղանչենն՝ չհամարին ինչ զՔրիստոս. և այնպէս աներկիւղ հաղորդին։— Եւ ածէ առաքեալ ի վկայութիւն բանից իւրոց ի մարգարէէ անտի, որ ասաց յերեսաց Տեառն, թէ իմ է վրէժխնդրութիւն և դատի տէր ի ժողովուրդ իւր, որք անարժանութեամբ անխտիր հաղորդին, ահ մեծ է անկանիլ ի ձեռս Աստուծոյ կենդանւոյ՝ արհամարհողացն զնա։— Եւ արդ՝ եթէ այս ամենայն վկայութիւն գրոց սրբոց՝ և ձերոց վարդապետացն են, ուստի այնպէս անխտիր հաղորդեցուցանել անարժան ժողովրդեանդ ձերոյ, մանաւանդ յաւուր մեծի ՚հնգաբաթւոցն, որ ոչ է ամենեցուն ժողովրդականացն հաղորդիլ,

բայց միայն քահանայիցն, որպէս ուսոյց մեզ տէր մեր, զի երկոտասանիցն միայն բաշխեաց, թէպէտև բազումք գոյին՝ աշակերտեալք և հաւատացեալք ի նա ի ծածուկ և ի յայտնի, միայն աշակերտացն ուսուցանէր առնել առ յապալ յետ յարութեան, զի դեռ չև էր պատարագեալ ի խաչին, և ոչ մահ լուծեալ, և ոչ դժոխք աւերեալ, և ոչ ադամ ազատեալ, այլ խորհուրդ առ յապալ լինելոց իրաց գուշակումն. զի ուսուցանէր աշակերտացն՝ թէ ոչ հրէիցն է իշխանութիւն պատարագել զնա՝ այլ ինքն զինքն մատուցանէ կամաւոր պատարագ Հօր ի հոտ անուշից. որպէս ասաց՝ եթէ ես ինձէն զանձն իմ սուրբ առնեմ ի վերայ ձեր և արդ՝ մինչդեռ պատարագեալ, զիմրդ մարթ է հրապարակօրէն բաշխել ամենեցուն. զի սեղանն այն հարսանեաց և խնդութեան մեծի է հաղորդութիւն, որպէս ասէ տէր Սփրեմ՝ եթէ հարսանիք են կերեալ և արքեայն ընդ նմա սուրբ հոգւովն, ըստ տեառն բանին, թէ հարսանիքս պատրաստ են, և պարտեալք զենեալ, և արդ՝ մինչդեռ հօրն չև է կապեալ, և ոչ հարսն ազատեալ և մաքրեալ, զիմրդ մարթի առաջատին հաղօրդիլ, կամ տրժան է յաւուր հինգշաբթի տօնախմբութիւն առնել հրապարակօրէն և հաղօրդիլ զենման չև ես պատարագելոյն, և անդրէն դարձեալ ի սուգ տխրութեան մտեալ՝ և ողբակից լինել ձայնից մարգարէիցն, որք միահամուռ ժողովեալ զողբս աղէտից չարչարանացն Քրիստոսի մեծաձայն գոչեն, և ամենայն արարածք անըզգայք ընդ մարգարէիցն ողբալով՝ քրձազգացք լեալ և պատմունճանապատառք զերերհարեալ տատանին՝ խաչակցեալք ընդ Քրիստոսի մեռանին, խաւարազգաց եղեալ, և չև ես աւետիք յարութեան բացափայլեալ, և ի հրեշտակաց քարոզեալ, դու՛ ում եղիր տօնակից և զուարճահաղորդ, մինչ ամենայն արարածք ի խոր տխրութեան, վերինք և ներքինք, զի չև ես արքեալ տեառն զբաժակ մահու, և ոչ մահ լուծեալ, զիարդ մարթի տօնախմբութիւն առնել մեզ, զի փեսայն չև ես է մտեալ յաւազատն, և ոչ ի խաչին պսակեալ՝ ըստ Սողոմոնի գուշակելոյն, իսկ աստուածաբան յայտնի ուսուցանէ մեզ ի մկրտութեան ճառին ասելով. դարձեալ ի խորհուրդ ածէ ի տօնին զաշակերտսն ի վերնատանն՝ և յետ լնթրեացն, և նախքան զմի օր չարչարանացն, բայց ի մեզ տունս աղօթից, և նախ քան զընթրիսն. և զկնի յարութեան, ահա ի տունս աղօթից, ասաց և ոչ ի հա-

դորդութիւն խորհրդոյն, այլ յորժամ աւետաքարոզ հրեշտակն երևեցաւ կանանցն, յայնժամ լուծաւ խաւար մեղացն. որպէս ասաց ի պահու իմում ճառին յասելն թէ՝ մեզ դառն գեցիք ընդ երեկս. վասն զի վախճան յաւիտենիցն՝ Բրիստոսի չարչարանօք հաւասար է խորհրդոյն աշակերտացն երեկորին լուծանելով զխաւար մեղացն յորում պարտ է մեզ հաղորդել ճշմարիտ դառինն պատարագելոյ, և լինել աւետաքարոզ յարութեան նորա բացածագելոյ ի մեզ զճառագայթ յարութեանն, որ լուսափայլեալք ազատեցաք յեզիպտական խաւարէն, և ի դառն գործաւորացն, և ոչ ոք ի չար զօրութեանց որ կարէ արգելուլ զմեզ՝ զասն տօնել ելիցն յաշխարհէ աստի չարէ առ վերինն փոխիլ յաշխարհ։— Նւարդ՝ պարտ է մեզ՝ ուսանել ի տեսառնէ բանէն, որ ասաց, ոչ ոք արկանէ զինի նոր ի տիկս հինս, ոչ ահա բացայայտեցուցանէ զհնութիւն բնութեանս՝ ոչ զօրելով տանել զանապական բաժակն տեսառն, մինչև իցէ նորոգեալ մկրտութեամբ, մանաւանդ թէ՝ յերկրորդումն նոր կիւրակէին՝ յորժամ զխորհուրդ խաչին եցոյց Թովմայի՝ ելից հաւատովք զանհաւատութիւնն Թովմայի, և փշեալ յառաքեալսն՝ ելից հոգւով օրր բով, և նորոգեաց յառաջին բնութիւնն անմեղութեան Ադամայ։— Իսկ եթէ ասիցէ՝ առաքելոցն ընդէր բաշխեաց զնոր բաժակն, զի ոչ էին նորոգեալ ասացից առ այդ. զի վասն նոցա տէրն վկայեաց, թէ՝ դուք սուրբ էք վասն բանին՝ որ խօսեցայ ընդ ձեզ. վասն որոյ և ոչ պէտք եղեն նոցա մկրտիլ ջրով. զի և զմկրտութեան ջրոյն՝ բանն սրբելով մաքրեմք, և եթէ նոքա բանիւքն մաքրեցան և նորոգեցան, չէին պէտք ջրով մաքրութեան. վասն որոյ և կարող էին ընդունել զբաժակն զօրութեամբ նորոգութեամբ բանին. իսկ եթէ ասիցես՝ եթէ մեք նոր մկրտելոցս բաշխեմք, և ոչ հնոց մարդոցն, ասացից ես առ այդ. ընդէր բնաւ առնես յիշատակ հնոցն տօնիցն և բաղարջակերաց՝ յաւուր հինգշաբթին, կամ, զքնի պիտոյ է գրիստոսի չարչարանս վերստին յիշատակել, և առաջի աչաց նկատել զճաղանս և զնախատինս խաչին։ Նւարդ՝ ի միտ առ իմաստաբար, զի որպէս ի հնումն նկարագրէր նորս՝ և ծածկաբան ի ստուերին բացափայլէր ճշմարտութեանս խորհուրդ, իբրև ընդ հայելի տեսանէին զայժմուս մաքրեալն մտօք. նոյնպէս պարտ և արժան է, և զհնոյն յիշատակ՝ ընդ նորոյս շարայարել զի յայտ լիցի՝ զմի և զնոյն խորհուրդ տպաւորել

ի միոյն Աստուծոյ զմէր փրկութիւն։ Եւ արդ՝ եթէ
յայնմ աւուր զամենայն ի միասին գումարեմք զհին
և զնոր խորհուրդ միացուցանելով՝ որպէս տէրն արար
հնոյն վախճան և նորոյս սկիզբն, և մեք որպէս զա-
մենայն պահեմք՝ զամենայն օրինակսն նոյնպէս և
զայս խորհուրդ ի յարութեան անդ կատարեմք զնոր
արքունի ի նոր արքայութեան՝ յարութեամբն նո-
րոգեալք։ և արդ՝ չեն ինչ պէտք առ այդ ասել ինչ
ձեզ, զի եթէ՝ ապականացու խոստովանիմք զմար-
մինն Տեառն, յիրաւի ապականեալ միշտ մեղօք՝ յա-
պականացու մարմինն հաղորդիմք, ապա ուրեմն և
զնա ընդ հին մեղօք անկեալ խոստովանիմք. զի ա-
պականութիւն՝ հին մեղացն է ծնունդ, և արդ՝ ա-
պականացու կերակուր զխորդ կերողացն կեանս
չնորհէ, ոչ գիտէք՝ եթէ՝ ապականացու կերակուր
ընդ որս շարախառնի ունակութիւն բնութեանն,
եւ արդ՝ եթէ ընդդիմաբանէք զմեզ, ի Սոկրատայ
պատմութենէն առնելով լկայութիւնն, յոր աւուր հինգ-
շաբաթու յետ ընթերեացն՝ ոչ ամենայն աշխարհի,
որ թէ ոմանք տգիտութեամբ հաղորդին՝ և մեք
այնմ չեմք անտեղեակ, բայց իմա, զի մինչ ի նիկի-
ական ժողովն՝ ոչ էր կարգ եկեղեցւոյ հաստատեալ,
և թէ արդարև ուղիղ ունէին զամենայն կարգս՝ ոչ
փոխէին զառաջինսն. իսկ եթէ ի հոգւոյն շարժեալք
հաստատեցին զամենայն կարգս ի սուրբ աւուր
հինգշաբաթին հաղորդել ժողովրդականաց, և ոչ ջուր
և քացախ և խմոր՝ աւանդեցին ի սուրբ խորհուրդն
ի կիրարկանել. և սուրբն Գրիգոր ոչ աւանդեաց
մեզ զայդոսիկ, և ոչ սուրբն Ներսէս ի ժողովոյն ի
Կ. Պօլիս, որ ի քակտումն հոգեմարտին Մակեդոնի
ժողովեցան, և ոչ սուրբն Սահակ ընկալաւ յնիւի-
սոսի ժողովոյն՝ որ ընդդէմ Նեստորի գումարեցաւ,
ի սրբոյն Կիւրդէ Աղէքսանդրացւոյ ընկալեալ զհա-
ւատոյ նամակ, զի սուրբն Կիւրդէ՝ ոչ ի պարագ-
մանց գիրքն յիշէ զայդոսիկ և ոչ ի գանձուն, զոր
ունիմք հիմն հաւատոյ, և յայդմ վերայ հաստատեալ
է հիմն հաւատոց մերոց, յայդց երկց սուրբ ժո-
ղովոց ոչ կարէք յայտնել, թէ սահմանեցին ուրեք
կանոնական սահմանօք՝ քոցախ և ջուր ի սուրբ
խորհուրդն խառնել և ոչ խմոր և մեք այդմ եմք հաս-
տատեալ, և ոչ յաւելուլ ունիմք հրաման, և ոչ պա-
կանեցուցանել, և զՔաղկեդոնի զաւելորդ հրամանսն
ոչ ընդունիմք։

ԼԵ.

ՅԱՂԱԳՍ ՍԵՐՄՆԵՐԹՈՒԹԵԱՆ, ԽՐԱԶԱԿԱՆ ԳԻՃՈՒԹԵԱՆ ԵՒ
ԼԼԿԱՆԱՑ

Հարց Հեռու. Սերմներթուծիւնք ի քունս, է որ խոտեսցի,
լաթ է որ ոչ, և է այլաշարժութիւնք բազումք, է որ յոյժ
իդ ճխք ի գիրութենէ է, և է որ ի լագութենէ է, և յոյժ
այն է՝ որ ի կրօնիցն լագութենէ է. քանզի որ ի
գիրութենէ է, նախ՝ մեղք գիրութիւնքն են, և ապա
տարածամ հոսութիւնքն, այնպիսոյն վասն երկուց
ախտիցն պատկառել պարտ է՝ յահագին խորհրդոյն,
մինչև յերիս աւուրս. զդոյն կանոնեցաք և արբեցե-
լոցն՝ որ զնոյն գիջականս—Իսկ այլ է՝ որ գոլացու-
ցանէ յինքեան և եռացուցանէ յորդոր մտօք. և ու-
րեք հայելով լկէ զմարմին, և զարիւն հոսեցուցա-
նէ, կանոնեցաք նմա զպոռնկին զապաշխարանս.
զի որպէս նա այլով մարմնով, և սա իւրովն զնոյն
գարշտութիւնս գրգռեցուցանէ: Իսկ որ ոչ գերք և
ոչ արբեալք, այլ ի քնոյ թուլացեալք, հոսեսցեն,
զաւժամայն հառաչութիւնս և զաղօթս մատուցա-
նեն, և զանձինս ի սրբութենէ մի՛ զրկեսցեն, և ե-
թէ ի կրօնից լագութենէ կամ յախտիցն հոսեսցի ի
քուն, զնոյն հառաչութիւնս առնել, բարւոք երկիւ-
ղածութիւն է. բայց զանձն մի՛ զրկեսցէ և զատուս-
ցէ ի սրբութենէ:

Թագեցուի — Դարձեալ ասէ առաքեալն՝ Թէ ոք անժուժկա.
աւթ. լաւար լկէ զինքն և հոսումն արասցէ մարմնոյն,
ի նձե պիղծ է այնպիսին, ընդ շնացողոսն ապաշխարեսցէ,
և եթէ յաւելեալ իցէ ի գործն, կրկին ապաշխարես-
ցէ, և այնպիսիքն ձեռնադրութեան մի՛ լիցին ար-
ժանի:

Աթանասի Հարց.— Թէ աշխարհական ոք լինի յերազս,
ժ շխէ և հարցանէ զվիճակեալն, Թէ պարտ է նմա հաղոր-
դել Թէ ոչ:

Պատաս.— Թէ կացցէ ընդ ախտիւ կնոջ ցան-
կութեան՝ ոչ է պարտ. ապա եթէ սատանայ փորձէ
զնա, ի ձեռն այլոց պատճառաց. զի օտարացուսցէ
զնա յԱստուածային հաղորդութենէ՝ պարտ է հա-
ղորդել. ապա Թէ ոչ, և ոչ ևս դադարէ փորձին.
յայնմ ժամանակի, յորժամ պարտ է նմա հաղորդել,
ի նոյն ախտ անկանի:

Բարդի Բ. Սերմներթուծիւնք ի քունս՝ է որ խոտելի է,
լե չժ և է որ անմեղադրելի, զի եթէ ի մտի դնէ պոռն-
կիւ ընդ ումեք, կամ մաքառին ընդ իւրեանց մար-
մինս, և ապա ընդ քունն անցանէ, համարեալ նմա

ընդ պոռնիկին, ապա եթէ յանհոգս առնէ՝ և անցանէ, առանց պատժոյ է, զի սովորութիւն է մարմնոյ՝ և հարկ է անցանիլ:

Եղեկոյ Կոչ-

Բաց-ոյ

ա ուղ

Որ հաղորդի ի սուրբ խորհրդեանն, և այն օր ննջէ ի տունջեան՝ և փորձի, եթէ աներկիւղաբար իցէ՝ և հեշտասիրութեամբ, ժք. օր արտաքոյ լիցի սրբութեան՝ ծնրադրութեամբ. ապա թէ՛ պատահումն եղև, կամ սգլտութեան, ե. օր՝ ծ. ծնրադրութեամբ, և այլ պատճառք տեսութեան կամ սրտին յօժարութեան, և ամենեցուն կարգն ըստ պատճառին, և ըստ տեսութեան եղիցի ապա եթէ անպատճառ իցէ՝ խոստովանիլ միայն արժան է:

Ներսիս Ընոր՝

դ ոչկե

Եւրդն և հոսի՝ առանց շօշափման միանգամ, և ոչ էր սովորութիւն. իս. օր կարգ կրեսցէ արտաքոյ եկեղեցւոյ, յաւուրն՝ ճծ, ծուներ և կանոն մի. իսկ եթէ կրկնի կամ երեքինի, մի եկեսցէ ի քահանայութիւն. և թէ քահանայ՝ լուեսցէ ի պատարագէն, իսկ եթէ՝ լուտինացաւ՝ և սերմանցութիւն ոչ եղև, շաբաթ մի կարգ է, և թէ սերմանառն լինի, ի. օր, իսկ որ շօշափէ զիւր մարմինն կամ զայլոց, ընդ պոռնիկս ապաշխարեսցէ:

ե ոչկզ

Որ ի ցաւոց լինի սերմնակաթ, արտաքոյ կացցէ մինչև սրբեսցի, և եթէ ոչ սրբի, մի մատուցէ պատարագ, և մի օրէնս առցէ, իսկ եթէ ի յգլտութենէ կերակրոց լինի՝ ճնշեսցէ զմարմինն պահօք:

թ ոյ՛

Որ ի գիշերի անտես հոսի, օր մի ծ. ծուներ, և կանոն մի, իսկ որ տեսութեամբ, ճ. ծուներ և կանոն մի. իսկ որ յետ գիշերային պաշտամանն ի քուն լինի լուսով՝ և փորձի, կրկին կարգ է, և ի միւս օրն ժամ մի արասցէ, որ ժամ առնէ՝ և ցերեկն ննջէ՝ և հոսի, թէ հեշտութեամբ ննջեաց, ժե. օր արտաքոյ եկեղեցւոյ կարգ կրեսցէ, յաւուրն ճ. ծուներ և կանոն մի. իսկ եթէ յակամայ և ի նստման եղև, ը. օր տեսութեամբ, և դ. օր անտեսն:

ժք ոյ՛գ

Եթէ ոք աներկիւղութեամբ մտեալ յեկեղեցի ննջէ, և փորձի յերագի, եթէ ի հարկէ՝ և յակամայ եմուտ առ ի չգոյն տեղոյ, վասն ցրտոյ և անձրևոյ, ժե. օր սպաշխարեսցէ. իսկ ի կամաց և առանց վտանգի, և թէ այլ տեղի գոյր, իս. նոյնպէս թէ ուտէ և ըմպէ ոք յեկեղեցւոյ որկորոտութեամբ, կամ արբենայ և փսխէ ևս, իս. օր արտաքոյ մեծաշաք ապաշխարեսցէ:

ժք ոյ՛թ

Թէ մաղ կամ ճահճ անկանի ի սուրբ խորհուրդն, ոչ է պարտ այրել, այլ յանքոյթ տեղւոջ՝ ի ծերպս եկեղեցւոյն դնել, և զգուշանալ, զի այլ մի լիցի, և անապաշխար մի առնել: